

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XIV. De Sacra Congregatione, ac de Tribunali universalis Inquisitionis, vel Sancti Officii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

DISCVRSVS XIV.

De Sacra Congregatione, ac de Tribunali uniuersalis inquisitionis, vel Sancti Officii.

SUMMARIVM.

- 1 DE antiqua, & continua haeresum vexatione, quam Ecclesia passa est, & de ratione, ob quam Deus id permisit, ac permittat.
- 2 De introductione huius Tribunalis, ac nominis Inquisitionis.
- 3 Qui fuerit primus Inquisitor.
- 4 De antiquis Officialibus Inquisitionis.
- 5 Episcopi sunt Inquisitores cumulatiue cum Inquisitoribus localibus.
- 6 De erectione huius Congregationis.
- 7 Ex quibus dicta Congregatio constat.
- 8 De Commissario Sancti Officii, & Assessore, aliisque Officialibus.
- 9 De Consultoribus.
- 10 & 11 De prima Congregatione preparatoria, & de secunda Cardinalium, & tertia coram Papa, & quid in eis agatur.
- 12 Ista Congregatio cognoscit quoque de librorum prohibitione.
- 13 De aliis causis indifferentibus, quas ista Congregatio cognoscit.
- 14 Quod Advocati non soleant se ingerere in negotiis huius Congregationis.
- 15 De eiusdem Congregationis stylo.

AD ipsomet Apostolos, ac primos Discipulos instruendos, suamque Ecclesiam imposterum omni tempore informandam, Christus Dominus, antequam ad caelos ascenderet, id praedixit, quod omni penè aeo Ecclesia Catholica experta est, ut scilicet oporteret haereses esse, dum ista in ipsomet initio Apostolis, ac primis Discipulis adhuc viventibus, jam irrepererunt; Unde propterea Petri primi Pontificis ac Vicarii Christi auctoritate, ex tunc Concilia, pro fidei quaestionibus decidendis, ac haeresi extirpanda, celebrata fuere. Quodque summam quidem admirationem praebet, illud esse dignoscitur, quod apud ecclesiasticarum historiarum, ac annalium probatos Scriptores cernitur, quam frequentes scilicet, ac variae fuerint haereses in illis primis seculis, in quibus sub gentiliū diris persecutionibus, in summa paupertate, ac depressione, sub continuis tormentis ac patibus vivebatur; Id autem idem Dominus mysteriosè permittit, ad obturandum foetita ora obloquentium contra Romanam curiam, Romanosque Pontifices, quod scilicet eiusdem Curiae vitia, depravatiue mores, haereses foveant, vel eis causam praebuerint, dum dum tunc ista somniata radice omnino cessante, illarum majores, magisque frequentes erat, praesertim in Africa, & in Asia, atque in orientalibus partibus nostrae Europae, in quibus major haeresum ori-

go, ac sedes fuit, ut Concilia, & ecclesiastica Chronica docent; Et tamen tunc Romanus Pontifex in antris & speluncis sub persecutionibus Romae delitescens, eius uniuersalem supremam potestatem habitualement, cum aliquibus literis monitoriis, vel decisiōis, aut consolatoriis vix exercebat; Et postquam Deo placuit, post baptismum Constantini, Ecclesia tranquillitatem concedere, atque per fidem uniuersum orbem ita dilatare, cum gentilitatis ac idolatriae extirpatione; Adhuc tamen in dictis orientalibus partibus jam exorta haeresis Ariana, sub ipsomet Constantino, atque in successivis proximis temporibus, adeo dilatata fuit, ut nonnullos habeamus sanctos Patres ingemiscientes, quod totus mundus Arianus effectus esset; Adeo ut ecclesia Catholica maiora fortè passa sit damna & praedicia ab haereticis, quam à gentilibus; Ideoque manifesta ignorantia, vel malignitatis, ac nequitiæ effectus est assertio, ut aliqua haereses, modernis temporibus exorta, seu verius antiquarum sub quadam diversa superficie excitatae, ac innovatae, Romanae Curiae moribus, vel asperitatibus referri debeant, cum iste videatur effectus humanae fragilitatis; Ad instar illius corruptionis, quam singulis penè saeculis terra vel aër, pro regionum diversa qualitate, quasi per circulum, pati solet; siue ex Dei iudiciis, quae nobis occulta sunt.

Ad haereses igitur jam natas extirpandas, siue ad occurrendum, ne aliae orientur, curativa, & praeservativa remedia adhibendo, Romanus Pontifex, Ecclesiae Catholicae caput, & Episcopus, omni tempore, per se ipsum, eiusque ministros, diligenter invigilare consuevit, varios adhibendo modos, prout temporum, vel contingentiarum ratio exigeret; In iis autem modernioribus temporibus, quorum certiorum memoriam, seu traditionem habemus; Cum in duodecimo saeculo, in nostrarum occidentalium partium aliquibus regionibus, ac etiam in ipsamet Italia, quae est Catholicae Ecclesiae sedes, praesertim verò in ea istius Provinciae regione, quae montibus magis proxima, apud antiquiores sub diversis Galliarum vocabulis appellabatur, nunc autem Lombardiae, & Pedemontis nomen sortitur, haeresis lues irrepsisset; Hinc Sedes Apostolica, inter plures ministros, huiusque mali Medicos spirituales, quorum cura esset, de dicta haeresi infectos, vel de infectione periclitantes, inquirere, ut jam infirmos curarent, periclitantes autem praeservarent; adeo zelantem, ac proficuum operarium adhibuit S. P. Dominicum, Ordinis Praedicatorum Fundatorem, cui primò Inquisitoris nomen, seu titulum attributum esse, scriptum habemus, dum antiquiori tempore, alii idem munus exercebant, diversam fortè nuncupationem habebant; Atque ita, post dictum Sanctum, aliis eius alumnis, dictique sui Ordinis Professoribus, idem munus committere. Sedes Apostolica consuevit, inter quos immediatus vel mediatas successor fuit Petrus Veronensis, qui ab haereticis pro fide catholica occisus, sanctorum Martyrum catalogo merito per Ecclesiam adscriptus fuit; Atque ita isto Inquisitionis seu Inquisitoris nomine ubique dilatato, in Curia Inquisitionis Tribunal per ipsomet Pontificem, cum iis ministris & adiutoribus, quos juxta oportunitates assumere in tempore videbatur, regebatur; Et

Et præsertim cum opera & consilio aliquorum eiusdem Ordinis alumnorum, quorum unum sub nomine Magistri Sacri Palatii tanquam consiliarium & assessorium habere consuevit, ut superius advertitur; *Suprà disc. 8.* Ac etiam alium sub nomine Commissarii hujus Inquisitionis; deindeque unum ex Cardinalibus, pro eius majori adjutorio desuper præfecit, cui propterea Præfæcti Inquisitionis nomen, seu vocabulum tribuebatur; Singularum verò diocesium, vel provinciarum inquisitionis ministris inferioribus, ac subordinatis idem Inquisitionis nomen dari capit, qui cumulativè cum Episcopis (qui semper fuerunt, ac sunt suarum diocesium nativi Inquisitores, & Catholicæ fidei defensores, & conservatores,) idem munus exercerent.

6 Cum autem circa initia decimi quinti sæculi Lutherana hæresis, antiquioris Hussitana, (aliqua mutata superficie innovativa, in Germania exorta, & dilatata, aliquas Italiæ partes quoque inficere cepisset; Hinc Pontifex Paulus III. istam Sacram universalem Inquisitionem Congregationem crexit, pro dicti Tribunalis S. Officii, vel Inquisitionis regimine, ac meliori magisque auctoritativa directione; *Const. 34. Paul. III.* Aliique successores Pontifices eam approbarunt, ac facultates respectivè auxerunt. *Const. 74. Sixti V. Congregatione prima. ubi alia Constitutiones recensentur.*

7 Constat itaque ista Congregatio ex aliquo considerabili numero Cardinalium, quos in literis, ac experientia, fideique zelo, magis aptos, Papa judicet, in majori, vel minori numero, pro eiusdem Papæ placito, Hisque adjuncti sunt plures Prælati, ac Religiosi, ac etiam quodcumque clerici sæculares, qui Canonum, & Conciliorum, ac sacre Theologiæ peritissimi Consultores appellantur, ultra ordinarios Officiales, qui hoc Tribunal regunt, & administrant, in ætuali jurisdictionis exercitio, ac processuum formatione, reorumque ex-

8 amine, urbano, vel rigoroso, quorum unus, qui Judicis ordinarii partes gerit, est ille, qui Commissarius Sancti Officii dicitur, ejusdem Ordinis S. Domini Professor, ex dicta Provincia Lombardia, Isque in Consiliarium, seu Assessorem habet unum dogmatum & Canonum Professorem Prælatum, vel clericum sæcularem, qui Assessor dicitur, aliosque interiores officiales & ministros, ut sunt Fiscalis, Notarius socius, & alii; Atque inter præfatos Consultores regulares, qui ex diversis religionibus assumi solent pro Papæ libito, fixum locum occupant, alii duo ejusdem Ordinis Professores, nempe Magister generalis eiusdem Ordinis, & Magister S. Palatii; Ac etiam alter Professor Ordinis Minorum Conventualium, cui tanquam fixo & invariabili, congruit singulariter nuncupatio Consultoris S. Officii, habens hoc munus magis peculiariter, illudque præ cæteris Consultoribus exercet.

10 Ut autem tantæ importantiæ negotia, cum ea qua decet maturitate, coram ipso Summo Pontifice in cujuslibet hebdomada statuta die examinentur, ac decendantur, duæ preparatorie Congregationes præcedere solent; Siquidem in qualibet feria secunda, in eiusdem Tribunalis loco seu palatio (quod S. Officii dicitur) propè Basilicam Vaticanam, in quo continuum habent residentiam præfati, Commissarius Assessor Fiscalis, Notarius, & alii inferiores ministri; Ac etiam divinx majestatis rei, carcerati detinentur; Congregantur omnes præfati, Consultores, Prælati, & Religiosi,

coram quibus processus leguntur, ac etiam Episcoporum, ac localium Inquisitorum literæ, vel relationes, aliæque examinantur negotia pro majori instructione Assessoris, qui ea relaturus est in alia Congregatione, in qua interveniunt Cardinales; Ista verò sequitur qualibet die Mercurii de mane in Conventu eiusdem Ordinis S. Domini propè Ecclesiam S. Mariæ supra Minervam in aulis ad id destinatis, immutata quandoque die, vel hora, ob festorum impedimenta, vel alia accidentia, ita tamen ut Congregatio nunquam intermittatur.

Congregatis itaque Cardinalibus, solus Assessor stando, tanquam minister, negotia currentia refert, processus etiam ac literas, vel relationes, de verbo ad verbum legendo; Et postquam inter ipsos Cardinales, eis benevisâ discussio sequuta sit, in ea admittuntur dicti Consultores, qui interim assistunt, ac expectant, in aula exteriori, eorumque consilium, seu votum expetitur, atque ita determinantur negotia, quæ jam maturè examinata, & discussa Sanctissimo proponi debere videantur; Istaque Congregatione expleta, in die Jovis immediatè sequenti, pariter de mane (quoties accidentaliter impedimenta horæ mutationem non exigant) alia habetur eorumdem Cardinalium Congregatio coram ipso Papa, cui compendiosè, ut decet, referuntur ea, quæ in externa diei Cardinalitia Congregatione discussa fuerunt, ipsius etiam Congregationis votum referendo, ut ipsius Papæ oracula recipiantur; Atque in ista etiam Congregatione, post hujusmodi relationem, quandoque pro negotiorum qualitate, admitti solent præfati Consultores, qui pariter interim in proxima exteriori aula assistunt; Atque ex his resolutionibus prodeunt commissiones, quæ localibus Inquisitoribus, vel respectivè Episcopis dantur super his negotiis fidei.

12 Ista Congregatio, ac respectivè hujus Tribunalis Commissarius cumulativam facultatem quoque habent cum Magistro S. Palatii, & cum Congregatione Indicis, super lectura librorum prohibitorum; eademque Congregatio, ac respectivè Tribunal, eiusque ordinarii Judices, & Officiales, ut supra, ultra causas fidei, quarum cognitio summa ad hoc tribunal ubique pertinet, cognitionem quoque habent omnium aliarum causarum indifferentium, civilium, criminalium, & mixtarum tam spiritualium, quam profanarum, omnium officialium & ministrorum localium sancti officii, necnon conductorum vel administrantium bona, & jura, quæ pro hujus Tribunalis peculio affignata fuerunt, ut exstructibus, eius fixi officiales, & ministri, ac etiam carcerati sustentari possint, aliæque parati expensæ necessariae; Ac etiam super solutione illarum ecclesiasticarum pensionum, quæ pro sustentatione Inquisitorum localium super aliquibus Cathedralibus, vel Metropolitanis Ecclesiis per Apostolicam Sedem reservatæ fuerunt, ut in plerisque materiis advertitur super quæstionibus, quas forensi more in eadem Congregatione disputare mihi occasio dedit. *De his habetur tit. de servitut. disc. 24. tit. de locat. disc. 1. tit. de pension. disc. 34.*

14 De hujus autem Congregationis vel respectivè Tribunalis styli in causarum cognitione, ac processuum efformatione ipsorumque reorum læsæ Divinx Majestatis punitione & abjuracione; vel rigoroso examine meum non est agere, cum pro Curix stylo in Advocatorum, aliorumque Curialium

lium rubrica insinuato, nunquam hæc negotia tra-

Illud autem certum ac indubitatum est, (quid-
quid ignarum vulgus indebitè, & absque funda-
nento opinetur.) quod stylus est nimium placidus,
ac benignus; omnique majori charitate, & circum-
spectione plenus, adeò non nisi magna urgente
necessitate, & quando compertum sit, quod exa-
ctissimæ occultæ diligentæ non proficiant, hujus-
modi negotia publicè pandantur.

DISCURSVS XV.

De Sacra Congregatione Cardina-
lium S. Concilii Tridentini Inter-
pretum.

S V M M A R I V M.

- 1 DE prima erectione hujus S. Congregationis
per Pium IV.
- 2 De ampliatione per Sixtum V.
- 3 Quod aliqui malè loquantur, quod Congregatio se
extendat ultra interpretationem.
- 4 De causa seu ratione dubiorum, quæ oriuntur super
intelligentia Decretorum Concilii Tridenti-
ni.
- 5 In quo propriè, ac principaliter versetur munus Con-
gregationis.
- 6 Quod facultas interpretandi sit singularis, & priva-
tiva, non autem exequenti.
- 7 De aliis, de quibus ista Congregatio agit, & præser-
tim super residentia.
- 8 De reductione Missarum, vel susceptione novi one-
ris.
- 9 De restitutione in integrum adversus lapsum quor-
undam pro reclamazione adversus professio-
nem.
- 10 Super dispensationibus ab irregularitate, & aliis
impedimentis.
- 11 De materia matrimoniali.
- 12 Non cognoscit causas particulares contentiosas.
- 13 Quam cognitionem habeat in causis beneficiis
unionum, & concursuum.
- 14 De visitatione luminum faciendâ per Episcopos, &
de questionibus jurisdictionalibus.
- 15 Omnes expeditiones dantur gratis omnino.
- 16 Ex quibus constituatur, & de mercede Præfecti, &
Secretarii.
- 17 De stylis, & an exequentiam præbeat suis resolu-
tionibus.

Postquam sub Pio IV. per eius Constitutio-
nem, Sacrum Concilium Tridentinum absolu-
tum, atque confirmatum, & publicatum fuit;
Idem Pontifex ad aliquos menses, pro eiusdem
Concilii exequentione, & observantia, nulla inter-
pretationis facta mentione, Congregationem de-
putavit aliquorum Cardinalium, illorum præsertim
qui in ipso Concilio interverant, eiusque mentis
occasione discussionum habitatum in sessionibus
bene confecti erant; Undè propterea, circa ea initia,
quamvis Congregatio, ut supra, super exequentio-
ne, & observantia tantum, non autem super inter-
pretatione, deputata esset; Adhuc tamen aliqua
oriante dubitate, istæ partes interpretandæ quan-

doque (licet rarius) assuuebantur. Habetur in anno-
ad Concil. Trid. lib. 14. disc. 1.

Cum autem Sixtus V. ut celerius quamplura
utriusque pontificii ac prophani principatus ne-
gotia expedirentur, litiumque diuturnis & frequen-
ter scandalosi anfractus tollerentur, per eius Con-
stitutionem, *Const. 74.* quam plures Cardinalium
Congregationes crexerit, inter illas, istam ac alte-
ram Inquisitionis, vel Sancti Officii, jam erectas,
quoque descripsit, eas confirmando, atque aliquas
etiam majores facultates eis tribuendo; huic præ-
sertim illam interpretandi idem Concilium in iis,
quæ concernunt reformationem aliaque indiffe-
rentiam non autem fidei Catholicæ dogmata, cum
in his interpretationem sibi, eiusque successoribus
reservaverit. Undè propterea ista S. Congregatio
fortita est nomen, seu vocabulum Congregationis
Cardinalium S. Concilii Interpretum.

Hinc censores, non bene callentes utramque
facultatem, tam scilicet super interpretatione, quam
etiam antiquiorem; super exequentione ac obser-
vantia, solam rerum seu vocabulorum superficiem
attendentes, (juxta frequentiore consuetudinem
hujusmodi generis hominum, qui nihil bene sciendo,
cum aliqua superficiali tinctura, omnium mundi
rerum seu negotiorum Judices, aliorumque ma-
gistros ac censores se faciunt,] scandalum concipi-
unt, quod ista Congregatio casus particulares, in
forma contentiosa disputandos, ac decidendos as-
sumat, quasi quod eius partes essent solum præstan-
di oracula in abstracto super alicujus decreti con-
ciliatis interpretatione, quando plurimum intelle-
ctuum capax esset, Quod (ut alibi advertitur) dicto
disc. 1. in annot. ad Concil. quandoque sequi solet ex
ea potissimum causa, quod decreta extensa non
fuerunt à perito Jurista forensi, qui haberet lo-
quendi formulas juridicas, & magis significativas
ab æquivoceis magis alienas, sed à doctissimo qui-
dem ac primario humanarum literarum Professo-
re, qui elegantie sermonis, vel Grammaticorum
regulis obsequi volui; Dum (ut præmissum est,)
antiquior ac originaria, ideoque magis propria est
altera pars demandandi executionem, & observan-
tiam Concilii.

Bene verum, quod juxta frequentiore stylum,
eius principale institutum versatur in hac parte
interpretandi, atque præstandi oracula in abstracto
super dubiis, quæ proponantur.

Ultra istas partes interpretandi, aliaque decer-
nendi, quæ dicti Concilii observantiam concer-
nunt; Et super qua parte interpretativa, alia Con-
gregationes se non introrunt, unde propterea
ista facultas est privativa, altera verò exequentionis
vel observantia, est cumulativa cum aliis, & præ-
sertim cum proximè sequenti Congregatione E-
piscoporum, & Regularium.

De plerisque peculiariter agit, quæ ab eodem
Concilio etiam dependentiam habent; Puta, super
Episcoporum, aliorumque beneficiatorum residentia,
tam circa licentias super absentia, ex aliqua
justa causa, cum moderationibus tamen contentis
in Apostolicis Constitutionibus, illa præsertim
Urbani VIII. super residentia Episcoporum, in
quarum moderationum casu eadem Congregatio
per organum eius Præfecti, vel Secretarii, pontifi-
cium oraculum exigere solet; Quam etiam super
declarationibus, an & quando absentia sit licita,
vel saltem excusabilis, tam ad effectum fructuum,
quam